

maar ook haar ziel is geweest, die haar de actief optredende, naar arbeid zoekende richting heeft gegeven. Wij mochten daarvan, in de *rédactie* van het *Tijdschrift* meer van nabij getuige zijn.

Ten slotte mag het feit niet onvermeld blijven, dat, trots de vele verleidelijke genietingen, die het gewest Groningen en Drente aan de Maatschappij heeft aangeboden, en waarvoor aan het studentencorps gewis de grootste dank toekomt, dat trots dat alles, in een zomersche atmosfeer, is gewerkt op een wijze, die wel met een enkel woord aan de vergetelheid mag worden ontrukkt. Was met het oog op de kroegjool van Maandagavond in *Mutua fides*, de sectie-werkzaamheid voor Dinsdag voorzichtiglijk op het vrij late uur van 's morgens half elf bepaald, de vergadering, die haar werktijd te kort vreesde, legde beslag op de vrijgelaten ochtenduren en was slechts weinig na achten reeds aan den arbeid. Mag ik met een praktische wenk besluiten, dan is het deze, dat men er steeds naar blijve streven onnoodige werkzaamheden te laten vervallen. Geheel onnoodig is het opnemen van de namen der afgevaardigden opnieuw bij elke voortzetting der vergadering. Onnoodig ook acht ik het voorlezen van het jaarverslag door den secretaris. Ik wil niet verzwijgen, dat sommigen mijner mede-afgevaardigden, onder de bekoring van het geestdriftig gestelde verslag van den huidigen titularis, deze voorlezing op prijs stelden. Ook ik ben aan die bekoring niet ontkomen, maar het schijnt mij toch niet juist, dat van onzen vrij krappen tijd een niet onbelangrijk deel wordt afgenomen door de voorlezing van een stuk, dat beter van te voren door den druk onder de oogen der afgevaardigden ware gebracht, gelijk met de meeste andere verslagen geschiedt.

H. BURGER.

Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst.

OPENINGSREDE VAN DE 57ste ALGEMEENE VERGADERING,

DOOR DEN VOORZITTER

Dr. M. W. PIJNAPPEL.

Mijne Heeren, Afgevaardigden en leden der Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst!

Zoo zijn wij dan weer, als van ouds, in de Julimaand bijeen tot het houden van onze algemeene vergadering, en rust op mij, als Uw voorzitter, de taak tot opening der vergadering eenige woorden tot U te spreken. Ik aanvaard die taak gaarne, want ik heb U inder-

daad wat te zeggen. Maar ik zal zoo kort mogelijk zijn; wij hebben veel te doen.

Ik wil een oogenblik Uw aandacht vragen voor een onderwerp, dat mij na aan het hart ligt: Uw opvatting van de wet. Ik zeg Uw opvatting, omdat ik, sprekende tot U, het woord richt, niet alleen tot de hier aanwezige leden van een maatschappij, maar tot genoegzaam alle geneeskundigen van Nederland, Goddank nog voor het overgrootste deel in onze Maatschappij vereenigd. En ik kan met de wijze, waarop de geneeskundigen, in het algemeen, de wet opvatten en naleven, geen vrede hebben. Een openingswoord, bestemd om U te vleien, krijgt gij dus niet. Maar ik weet dat gij dat ook niet eischt; ik maak er, tegenover U, geen verontschuldigen over.

De geneeskundigen zijn geen juristen — gelukkig geen juristen wordt wel eens, minder eerbiedig, gezegd, als wij van de wetgeleerdheid wat veel hinder hebben. Maar gebrek aan kennis ten opzichte van de wetten, die zij hebben na te leven — van de op hun kunst wettelijk vastgestelde bepalingen, zooals het heet in hun eed — is, volgens mijn ervaring, toch niet wat den geneeskundigen in de eerste plaats ontbreekt. Zij missen het gevoel voor de beteekenis van een wettelijke bepaling, zooals de juristen dat hebben; de wet interesseert hun niet veel, en dat het nu werkelijk de bedoeling is dat een wettelijk voorschrift, ook door hen, precies en letterlijk zal worden opgevolgd en niet alleen beschouwd zal worden als een min of meer vriendschappelijke wenk, dat men het zoo wel graag had, wil er bij hen niet recht in. Ieder Nederlander is een vrij man, maar een Nederlandsch geneeskundige is vrij in de tweede macht, en een wetgever die tot hem zegt: zóó wil ik dat gij het doet, en of gij dat nu goed of dwaas vindt, gij moet, is hem, krachtens zijn heele wezen, niet sympathiek. Voor dwang op zich zelven is hij niet bevreesd; de bindende besluiten, die thans allerwege door de Afdeelingen worden uitgevaardigd, zijn er het duidelijk, volgens sommigen, die liever een anderen weg tot verbetering zouden kiezen, wel wat erg duidelijk bewijs van. Maar dwang door een ander, van buiten af, mishaagt hem zeer. Dat is geen specifiek medische eigenaardigheid, want niemand is daarop bijzonder gesteld, en de geneeskundigen, die, aan den eenen kant, hun wetenschap hebben te dienen, waarop, uit den aard der zaak, geen enkele dwang mag toegelaten worden, en, aan den anderen kant, een kunst beoefenen, mede voor toepassing van dwang zeer weinig geschikt, hebben trouwens ook een zeker natuurlijk recht op vrijheid. Maar het verschijnsel, zooals het zich bij hen openbaart, is toch wel merkwaardig. Het is alsof men zeide: als er gedwongen moet worden, zal ik het zelf wel doen, en gaarne; een ander heeft zich met ons niet te bemoeien.

Maar die ander doet dat nu eenmaal wel, suo jure, krachtens den hem opgelegden plicht tot behartiging van het algemeen belang, en men dient naar hem te luisteren, of men wil of niet. Dat heeft men

beloofd in zijn eed en buitendien, tot het naleven van de wet is een ieder gehouden. Het begint al onmiddellijk bij den aanvang van het practisch geneeskundige leven: bij de vestiging. Wat dan geschiedt, is voor de opvatting der geneeskundigen karakteristiek. Men weet dat dan het bewijs van bevoegdheid moet worden gevisieerd door den hoofdinspecteur van de volksgezondheid, maar er moet nog iets meer worden gedaan: bij de aanvraag daartoe moet het wettelijk bewijs van vestiging, d. i. het bewijs van inschrijving in het bevolkingsregister, worden overgelegd. Die eisch is juist; als de hoofdinspecteur verklaren zal dat iemand ergens gevestigd is, dient hij met zekerheid te weten dat die iemand daar werkelijk ook woont, en daartoe heeft hij niet genoeg aan een mededeeling van dien persoon zelve, maar behoeft hij een officiële verklaring van de bevoegde autoriteit. Het bleek intusschen telkens dat dit bewijs van vestiging niet werd overgelegd, zoodat men er steeds om moest schrijven, en om het nu den geneeskundigen, die zich wilden vestigen, gemakkelijk te maken en te zorgen dat zij van den wettelijken eisch niet onkundig konden zijn, werd, op voorstel van de toenmalige geneeskundige inspecteurs, door de Regeering besloten het wetsartikel, waarin al de formaliteiten, die bij de vestiging in acht moeten genomen worden, omschreven staan, art. 4 van de wet op de uitoefening der geneeskunst, duidelijk zichtbaar op het diploma te laten afdrukken. En nu is er — *mirabile dictu* — nog bijna niemand, die aan de bepaling voldoet. Nog telkens komt het diploma, waarop duidelijk te lezen staat, dat de toezending daarvan alleen niet voldoende is, maar dat er nog een stuk bij moet, zonder dat stuk in, zelfs nog wel eens aan het verkeerde adres, en altijd moet er nog om worden geschreven. Maar dan verschijnt dat op de bureaux der hoofdinspecteurs vermaarde wettelijk bewijs ook weldra, soms met eenig oponthoud, omdat men op de betrokken secretarie niet begrijpen kon wat er mee bedoeld wordt — en dat is dan ook wel een excuus voor de geneeskundigen, dat zij het evenmin dadelijk vatten — maar dan toch zonder verdere moeilijkheid van hun kant. Slechts eenmaal is het mij gebeurd, dat ik een boos antwoord kreeg, dat ik zoo iets gek en onnoodigs durfde vragen, maar dat was niet van een geneeskundige, maar van een vrouwelijke apotheker. En dat was in dubbelen zin een uitzondering, want in het algemeen zijn de vrouwen, ten opzichte van de nauwkeurige naleving van dit wetsartikel, den mannen ver vooruit. Onder de verschillende categorieën van personen, die bij den hoofdinspecteur een bewijs van bevoegdheid moeten doen viseeren, leven, volgens mijn ervaring, de vroedvrouwen de wet het best na. Het wordt haar trouwens geleerd op de scholen, maar of het misschien ook een gevolg is van haar vrouwelijke geaardheid, die tot volgzzaamheid en onderworpenheid stemt, waag ik niet te beslissen. Ik aarzel echter eenigszins die oorzaak aan te nemen, omdat ik uit een dringende uitnoodiging, die

eens tot de vroedvrouwen gericht werd, om als één man ter algemeene vergadering te komen, wel moet opmaken dat zij niet geneigd zijn in de uitoefening van haar beroep haar vrouwelijke natuur al te zeer te doen gelden.

Intusschen, met de overlegging van het wettelijk bewijs van vestiging en de daarop gevolgde viseering van het diploma zijn de noodige formaliteiten nog niet afgelopen, want dit laatste dient thans aan den burgemeester te worden vertoond, en deze moet, in vereeniging met de wethouders, van de vestiging als geneeskundige op zijn beurt kennis geven aan den hoofdinspecteur. De onregelmatigheden die te dezen opzichte geschieden komen evenwel meest voor rekening van de genoemde gemeentelijke autoriteit, die, het dient erkend, wat betreft de nauwkeurige naleving harer verplichtingen in deze, ook ganschelijk niet zonder zonde is, al is bij haar de zonde, zonder twijfel, veel minder algemeen. Maar voor de geneeskundige is er aan de zaak nog iets anders vast. De wet zegt duidelijk dat hij zijn diploma moet doen viseeren „alvorens de praktijk uit te oefenen”. Voordat dit geschied is, is hij dus tot die uitoefening niet gerechtigd, ofschoon wel bevoegd, en als hij toch praktizeert, is hij in overtreding. Ik geloof niet, dat ik mij vergis als ik zeg, dat aan dit duidelijk voorschrift zoowat nooit wordt voldaan; misschien alleen dan, als zich geen gelegenheid tot overtreding biedt, omdat de verwachte patiënten niet komen. De zaak is niet van groot practisch belang, omdat de wet barsch is en gebiedend, maar de hoofdinspecteurs, die het toezicht hebben op haar handhaving, zachtzinnig. Zij begrijpen dat het hier louter een formaliteit geldt, met wier vervulling geen enkel algemeen belang gemoeid is, zoodat zij niet licht een vervolging zullen provoceeren. Maar het mag toch wel eens gezegd worden, dat de geneeskundige, die de praktijk uitoefent voordat hij zijn diploma deed viseeren, evengoed, al is het op een heel andere, en veel minder ernstige wijs, in overtreding is als de semi-arts die praktijk waarneemt — daartoe zelfs nu nog in het openbaar, bij advertentie, door de artsen opgeroepen! — en evengoed zelfs als de eerste de beste kwakzalver. Dat deze laatste niet meer vervolgd wordt is een dikwijls geuite, maar niet billijke, grief tegen het Staatstoezicht. Over een toepassing der wet, ter vervolging van een overtreding van art. 4, zou de getroffen geneeskundige zich niet mogen beklagen.

Het is niet mijn voornemen de verschillende wettelijke bepalingen, tot wier naleving de geneeskundige verplicht is, uitvoerig te bespreken. Dit zou mij veel te ver voeren, en het is ook niet noodig. Het is mij slechts om de opvatting der geneeskundigen te doen. Wie de beteekenis der wettelijke bepalingen nader wil leeren kennen, kan niet beter doen dan zich nauwkeurig op de hoogte te houden van hetgeen daarover geschreven is en nog telkens geschreven wordt, door een man die zich voor de verspreiding van juiste begrippen omtrent de wettelijke voorschriften buitengewoon veel moeite geeft,

en daartoe geheel bevoegd en bekwaam is, door dr. G. W. BRUINSMA te Teteringen. Ik was alleen eenigszins uitoerig over dat art. 4, omdat de toepassing, zooals ik zeide, de opvatting der geneeskundigen zoo goed karakteriseert. Niemand kan hier zeggen, dat hij de bepaling niet precies kent, want hij heeft ze vlak onder zijn oogen, en toch komt van de toepassing niets terecht. Men heeft niet de rechte belangstelling en men meent dat het er niet zoo nauw op aankomt.

Iets anders is het met de toepassing van art. 5, dat in den laatsten tijd zooveel besproken is, en in deze vergadering nog in het bijzonder aan de orde zal komen, het wetsartikel dat voorschrijft hoe bij overlijden van een zieke moet worden gehandeld. Voor een deel hetzelfde, omdat velen ook ten opzichte van deze bepaling niet precies doen wat er staat, en in plaats van een verklaring van overlijden onderteekenen, zelf een verklaring van overlijden afgeven. De fout ligt hier echter meer bij de gemeentebesturen, die den geneeskundige niet, zooals bijv. te Amsterdam geschiedt, een behoorlijke verklaring van overlijden ter invulling en onderteekening voorleggen. Maar de artsen schrijven hun verklaring dan ook maar soms op een recepten-papiertje, met potlood desnoods, en leveren zoo een schriftuur, dat er voor een officieel stuk, wat het toch werkelijk is, op zijn zachtst genomen, zonderling uitziet. Ten opzichte van één ding in het bijzonder: van het schrift. Als ik, door daar met een enkel woord de aandacht op te vestigen, bewerken kon, dat aan de ambtenaren op de secretarieën voortaan wat minder onoplosbare puzzles werden voorgelegd, die hen openen tot tijdroovend en met hun overige werkzaamheden niet overeenkomend, peuterig nateekwerk, wat ten slotte de hoofdinspecteurs, als zij de sterftekaarten ter invulling krijgen, weer voor een geheel nieuwe puzzle stelt — als ik daaraan iets veranderen kon, had ik alvast zeker een goed werk verricht.

De gemeentebesturen hebben echter, wat betreft de toepassing van dit artikel, nog meer op hun geweten. Zij doen veelal door de opstelling van hun formulieren de geneeskundigen nog andere dingen verklaren, dan waartoe dezen verplicht zijn, en in de eerste plaats dit, dat zij zich persoonlijk van het overlijden hebben overtuigd. De wet verplicht hen daartoe niet, en de gemeentebesturen hebben geen bevoegdheid die verklaring te eischen. Maar de geneeskundigen onderteekenen ze, omdat zij er niet veel over nadenken, en kunnen dan, zooals nog onlangs gebleken is, in groote moeielijkheden geraken, want als zij het verklaard hebben, al is het onverplicht, zijn zij er natuurlijk aansprakelijk voor. Men kan inderdaad, ten opzichte van het afgeven van verklaringen, niet voorzichtig genoeg zijn. In Amsterdam was er destijds een begrafenisfonds, dat aan de geneeskundigen kalmweg liet verklaren, dat die en die, op den zooveelsten, lijdende aan dat of dat, onder hun behandeling gekomen was, en dientengevolge op den zooveelsten was overleden. Ik heb nooit ver-

zuimd in het formulier de noodige veranderingen aan te brengen, maar ik ben overtuigd dat menigeen, zonder aarzelen, de voor zijn werk toch uiterst compromitterende verklaring heeft afgelegd.

Bij de naleving van dit artikel 5 komt evenwel, van den kant van den geneeskundige, nog een andere eigenschap aan het licht, die mij, voor het goed begrijpen van hun houding, misschien de belangrijkste schijnt van allen. Zij gaan zelf aan het uitleggen van de wet, en nemen hun uitlegging als den juisten maatstaf voor de toepassing. De wet spreekt van „hun lijdens”. Wie daartoe gerekend moet worden, dient men zelf te beslissen. Natuurlijk, voor zoover als men voor zich zelve heeft uit te maken, of men de verklaring geven zal of niet. Maar het oordeel of die beslissing juist is competeert aan anderen: aan den ambtenaar, die geroepen is overtredingen te constateeren, aan het openbaar ministerie, dat uitmaakt of op het proces-verbaal een vervolging zal worden ingesteld, en ten slotte aan den rechter, die het vonnis uitspreekt. De uitlegging van den geneeskundige kan nooit de maatstaf voor hun oordeel zijn. Er is trouwens aan deze beslissing van den geneeskundige, of hij art. 5 zal hebben na te leven, nog iets anders vast. Zij bepaalt tevens of aan een ander, den officieelen doodschouwer, de taak zal worden opgelegd den doodschouw te verrichten. Art. 4 van de Begraafwet is duidelijk: ontbreekt de verklaring, waarover wij thans spreken, dan moet tot den doodschouw worden overgegaan. Ik heb dikwijls klachten ontvangen dat de verklaring op, naar den doodschouwer voorkwam, onjuiste gronden geweigerd was, met verzoek te mogen vernemen of men nu toch tot den doodschouw verplicht was, en of niet, omgekeerd, de betrokken geneeskundige tot het geven van de verklaring moest worden verplicht. Mijn antwoord moest steeds zijn, dat de al of niet gegrondheid der weigering van den geneeskundige voor den doodschouwer, ten opzichte van het vervullen van zijn taak, van geen belang kon zijn. De verklaring van art. 5 ontbrak, dat was voor het ontslaan van zijn verplichting voldoende, waarom zij ontbrak, deed er niet toe. Alleen een vervolging kon uitmaken of de weigering ten onrechte was geschied. Maar deze weigering beduidde dikwijls voor den collega een reis, soms een wandeling, door het Drentsche veen bijv., waar men niet altijd rijden kan, van uren. Dat ten opzichte van de naleving van art. 5 niet lichtvaardig worde gehandeld, is een plicht, niet alleen tegenover den Staat, maar ook tegenover de collega's.

Nog duidelijker misschien dan bij art. 5 komt de laatstgenoemde eigenschap der geneeskundigen aan het licht bij hun opvatting van art. 6, betreffende de aangifte van besmettelijke ziekten. Geheel onbekend met het bestaan van deze verplichting is waarschijnlijk niemand; hoogstens is er nog wel eens onzekerheid omtrent den persoon, aan wien de kennisgeving moet worden gericht. Een geheel en regelmatig verzuimen van den plicht komt ook, naar ik meen, veel minder voor dan vroeger, al is de toestand zeker nog lang niet

zoals het behoort. Maar veelal blijft de aangifte nog achterwege, eenvoudig omdat de geneeskundigen ze niet noodig vonden. Het was maar een licht geval en het kon toch nooit de bedoeling geweest, dat alles maar werd aangegeven. De bedoeling van den wetgever is, zooals men weet, niet volkomen duidelijk; hij spreekt niet van gevallen van een ziekte, maar van „een ziekte, waardoor de volksgezondheid bedreigd wordt”. Maar de praktijk heeft daarvan — terecht of niet terecht, dat laat ik nu in het midden — de gevallen, d. w. z. alle gevallen, gemaakt, en de geneeskundige is niet bevoegd op eigen gezag een schifting te maken. Toch doen zij dat, soms met een zekerheid, alsof geen mensch er bezwaar tegen hebben kon. Men kan zich herinneren dat voor eenigen tijd een zeer belangrijke epidemiologische beschouwing over febris typhoidea in het *Tijdschrift* werd opgenomen, en dat daarin, alsof het de natuurlijkste zaak ter wereld ware, twee statistiekjes verschenen, van aangegeven en niet aangegeven, zooals er dan stond, vermoedelijke gevallen. Maar uit de toelichting bleek dat daaronder een zeker aantal volstrekt niet vermoedelijke, maar door den geneeskundige goed herkende gevallen waren. Hij ontwikkelde zelfs een soort systeem of methode, volgens welke hij bij de bepaling of hij al of niet zou aangeven, besliste. Wat deze arts hier, met treffende vrijmoedigheid, in het openbaar verkondigde, getuigde van een groote nauwgezetheid — mij trouwens ook uit anderen hoofde welbekend — maar toch van nauwgezetheid in een zelden waargenomen richting, in het in acht nemen van een systeem tot het niet vervullen van zijn wettelijk voorgeschreven plicht. Anderen doen desgelijks, wat minder zorgvuldig echter, naar alle waarschijnlijkheid, maar zij maken het niet aan den volke bekend. Maar allen zijn zij, naar den tegenwoordig aangelegden maatstaf, in overtreding.

Er is nog een wet, die aan de geneeskundigen groote bekommernis geeft: de wet op de uitoefening der artsenijsbereidkunst. Die gebruik maakt van de bevoegdheid tot het leveren van geneesmiddelen, als hij die heeft, is er aan onderworpen, behoudens voor zoover betreft de enkele bepalingen, die voor hem niet geldend zijn verklaard. Hij is dus, in zijn verhouding tegenover de wet, voor een deel apotheker en volkomen aan dezen gelijk. Ook wat aangaat de waarborgen voor de deugdelijkheid der te leveren middelen, die bij de een of andere regeling van den apotheker verlangd mochten worden. Maar de wettelijke bepalingen waarnaar hij zich nu reeds heeft te voegen, zijn velen en velerlei en niet altijd gemakkelijk te begrijpen. Voor een deel ondervangt hij deze moeilijkheden door er zich in het geheel niet om te bekommeren, en de wet te behandelen als ware zij niet, althans niet voor hem, geschreven. Maar overigens brengen de bezwaren hem, juist met betrekking tot deze wet, weer tot iets anders, tot het vragen aan de ambtenaren van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid om een officieele, d. i. beslissende, uitlegging van een of

ander duister artikel. Alsof die ooit te geven ware! Evenmin als de geneeskundigen zelf, hebben de ambtenaren, of heeft de Centrale Gezondheidsraad, het recht of de bevoegdheid te beslissen hoe de een of andere wettelijke bepaling moet worden opgevat. Het oordeel daarover competeert alleen aan den rechter, en aan het openbaar ministerie dat beoordeelen moet of de geconstateerde overtreding een strafbaar feit oplevert. De ambtenaren met het constateeren der overtredingen belast kunnen hun interpretatie van de wet alleen als maatstaf nemen voor de beoordeeling of al dan niet proces verbaal moet worden opgemaakt, maar officieel, d. w. z. bindend voor anderen, is die interpretatie nooit. Ook niet voor de artsen zelve natuurlijk. De inspecteurs hebben geen toezicht te oefenen naar eigen inzicht of welbehagen, maar alleen tot toepassing van de wet, volgens de regelen, door haar gesteld.

Ik zal het niet langer maken. Wat ik zeide was voldoende om in het licht te stellen, wat, naar mijn meening, aan de opvatting van de wet door de geneeskundigen ontbreekt. Als dit in ieder geval maar duidelijk begrepen werd, dat de eigen meening van den geneeskundige nooit voor de handhaving der wet beslissend kan zijn, dat hij zich nooit mag stellen boven, maar staan moet onder de wet, omdat deze gemaakt is in het algemeen belang, dat het oordeel over zijn handelingen toekomt aan anderen. Voor wat hij zelf doet, kan en moet hij zich laten leiden door eigen meening. Natuurlijk. Zelfs al zegt die meening hem, dat hij, in een gegeven geval, de wet niet moet volgen. Er kunnen hooger belangen zijn, die voorgaan. Die arts, van wien ik zoeven sprak, die volgens een bepaald systeem gevallen van besmettelijke ziekten niet aangaf, was, telkens als hij zoo handelde, in overtreding, maar ongelijk had hij daarom nog niet. Dat had hij uit te maken met zijn eigen conscientie, zooals deze arts het zeker deed. Maar wie doet als hij, wete dat hij ongelijk heeft voor de wet, en hij erkenne dat. En wie zijn eigen oordeel volgt en meent dat hij ook wettelijk gelijk heeft, erkenne dat zijn meening geen maatstaf kan zijn. Maar vooral, geen van beiden toorne wanneer hij door den handhaver der wet ter verantwoording geroepen wordt, en mogelijk een veroordeeling moet dragen. Wie over hem oordeelen, handelen ook naar plicht en geweten, en niemand mag eischen, dat zijn meening hun richtsnoer zij. Ik zelf zal met de geneeskundige of pharmaceutische wetten waarschijnlijk niet meer in conflict komen, maar als ik tegenover de wet, die ik naleven moet als de voorzitter onzer Maatschappij, tegenover onze eigen wet, tot de overtuiging kom dat een hooger belang aan haar handhaving in den weg staat, ga ik er vierkant tegen in, onmiddellijk. Maar wanneer dan het Hoofdbestuur met mij medeging en Uwe vergadering, aan wie het oordeel over onze handeling zou toekomen, onze overtuiging niet deelde en krachtens art. 88 van het Reglement het banvonniss over

ons uitspraak, zou ik berusten en mij niet verongelijkt voelen. Over wat ik meen te moeten doen of niet doen, zal ik zelf oordeelen — aan anderen het oordeel, als hun dat toekomt, over wat ik deed.

In het rapport der Commissie in zake de praktische vorming van geneeskundigen wordt geconstateerd, dat de wets-kennis der geneeskundigen op medisch gebied onvoldoende is, en verklaard, dat de student de noodzakelijke kennis der medische wetten zal moeten kunnen opdoen aan de universiteit. De voormalige geneeskundige inspecteurs hebben zich reeds meermalen uitgelaten in dien zin. Maar het is niet alleen kennis van de wetten die den aanstaanden arts zal moeten worden geschonken, maar vooral ook het begrip van de beteekenis, van de hooge ethische beteekenis der wet, het besef dat hij zich voor haar zal hebben te buigen, niet alleen op grond van zijn eed, maar omdat dit zijn plicht is en omdat het algemeen belang het van hem eischt, en dat, wanneer hij dat niet doet, omdat hij meent dat een andere, hoogere, plicht het hem verbodt, of omdat hij zijn verplichting anders inzag, niet hij zelf maar een ander zal hebben te zeggen of hij strafbaar is.

Dit is het wat ik U te zeggen had. En nu ik het gezegd heb, open ik de 57ste Algemeene Vergadering.

J A A R V E R S L A G

OVER DEN STAAT EN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE
NED. MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST EN
HAAR AFDEELINGEN,

*gelezen in de 57ste Algemeene Vergadering te Groningen,
den 9den Juli 1906.*

DOOR

Dr. C. F. SCHREVE,

Hoofdbestuurder-Secretaris.

---

*Mijne Heeren! Afgewaardigden en Leden der Ned. Maatschappij
tot Bevordering der Geneeskunst!*

Voor den tweeden keer rust op mij de taak verslag uit te brengen over de lotgevallen der Maatschappij gedurende het afgelopen jaar.

Dus roep ik in het kort in Uw herinnering terug de Algemeene Vergadering, in 1905 te Amsterdam gehouden, waar op den eersten dag het Rapport der Commissie tot onderzoek naar de wenschelijkheid van ziekeninrichtingen ten plattelande en dat tot onderzoek naar de wenschelijkheid van de opneming van de Onderlinge Verzekeringsmaatschappij van geneeskundigen in de Organisatie der Maatschappij, den hoofdschotel vormden. De Vergadering nam